

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ННІ економіки, управління і бізнесу ім. Г.Е. Вейнштейна
Кафедра економіки промисловості

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
З ВИРОБНИЧОЇ (ЗА ФАХОМ) ПРАКТИКИ
для здобувачів ступеню вищої освіти «Бакалавр»
спеціальності 051 «Економіка» / С1 «Економіка»
галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» /
С1 «Суспільні науки, журналістика, інформація
та міжнародні відносини»
денної та заочної форм навчання

ЗАТВЕРДЖЕНО
методичною радою спеціальності
С1 «Економіка»
Протокол № 6 від 31.01.2025 р.

Одеса ОНТУ 2025

Методичні вказівки з виробничої (за фахом) практики для здобувачів ступеню вищої освіти «Бакалавр» спеціальності 051 «Економіка» / С1 «Економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» / С1 «Суспільні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини» денної та заочної форм навчання / Укладачі: Купріна Н.М., Магденко С.О., Гребейникова Н.А. Одеса: ОНТУ, 2025. 13 с.

Укладачі: Н.М. Купріна, д.е.н., професор
 С.О. Магденко, ст. викладач
 Н.А. Гребейникова, викладач-стажист

Відповідальний за випуск
зав. кафедри економіки промисловості Т.А. Кулаковська, д-р екон. наук, професор

Узгоджено з директором Центру сприяння працевлаштуванню здобувачів і випускників О.С. Камушковим, д.е.н., проф.

1. Загальні положення

Виробнича (за фахом) практика здобувачів спеціальності 051 (С1) «Економіка» здійснюється у відповідності з навчальним планом підготовки здобувачів вищої освіти СВО «Бакалавр».

Практика організовується на підприємствах, з керівниками яких укладено договори про прийняття здобувачів вищої освіти на практику в терміни, передбачені навчальним планом.

За організацію практики здобувачів відповідають відповідальні за практику від кафедри економіки промисловості та Центр СПСiВ.

Керівництво практикою здійснюють працівники підприємства і викладачі кафедри економіки промисловості Одеського національного технологічного університету (далі - ОНТУ або університету). Загальне керівництво практикою від підприємства здійснює головний економіст (головний бухгалтер, фінансовий директор) підприємства або інший працівник підприємства обліково-аналітичного або економічного підрозділу.

Прибуття здобувачів вищої освіти на підприємство для проходження практики, а також призначення керівників практики від підприємства оформляється наказом керівника підприємства, де вказують порядок проходження практики в конкретних підрозділах і службах, а також керівника практики від підприємства. Наказом також оформляють вибуття здобувачів вищої освіти з підприємства після закінчення практики.

Керівник практики від підприємства, призначений наказом по підприємству:

- організовує практику відповідно з робочою програмою виробничої (за фахом) практики;
- затверджує здобувачу вищої освіти календарний графік проходження практики, який повинен бути внесений в щоденник практики;
- стежить за дотриманням здобувачем вищої освіти графіка проходження практики;
- створює необхідні умови для роботи здобувачу вищої освіти і для повного засвоєння ними матеріалу, передбаченого робочою програмою практики;

- перевіряє регулярність заповнення здобувача вищої освіти щоденника практики і підписує його;
- дає відгук про роботу і оцінку роботи здобувача вищої освіти на практиці;
- перевіряє, оцінює і підписує звіт про проходження здобувачем вищої освіти виробничої практики за фахом на підприємстві.

Керівник практики від університету:

- узгоджує зі здобувачем вищої освіти календарний графік виконання програми виробничої (за фахом) практики;
- узгоджує з керівником практики від підприємства умови роботи здобувача вищої освіти і можливість повного виконання програми практики;
- контролює виконання здобувачем вищої освіти програми практики;
- контролює виконання здобувачем вищої освіти правил внутрішнього трудового розпорядку підприємства;
- перевіряє звіт про проходження виробничої практики здобувачем вищої освіти і приймає його захист.

Під час проходження виробничої (за фахом) практики здобувач вищої освіти *зобов'язаний*:

- виконувати правила внутрішнього трудового розпорядку підприємства.
- повністю виконати всі завдання, передбачені робочою програмою практики, відповідно з календарним графіком;
- систематично вести щоденник виробничої практики, записуючи в нього зміст виконаної роботи;
- систематично оформляти письмовий звіт про проходження виробничої практики;
- подати письмовий звіт про виробничу (за фахом) практику, підписаний керівником практики від підприємства, разом із заповненим щоденником практики на кафедру економіки промисловості (керівнику практики від університету) *протягом трьох робочих днів після закінчення практики* для перевірки і подальшого захисту;
- до звіту про виробничу (за фахом) практику прикласти форми бухгалтерської фінансової і статистичної звітності за 2-3 роки (за можливості).

Інформація про виробничу (за фахом) практику наведена в таблиці 1.

Таблиця 1

Види практик

Форма навчання	Освітньо-кваліфікаційний рівень	Курс	Вид практики	Семестр	Кількість тижнів
денна	бакалавр	III	Виробнича за фахом	6	2
заочна	бакалавр	III	Виробнича за фахом	6	2

2. Мета практики

Метою практичної підготовки є оволодіння здобувачами сучасними методами, формами організації та знаряддями праці в галузі їх майбутньої професії, формування у них на базі одержаних в ОНТУ знань, професійних умінь та навичок для аналізу та прийняття самостійних рішень під час роботи в реальних ринкових і виробничих умовах, стимулювання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати у практичній діяльності.

Отже, **метою** проходження практики здобувачами ступеню вищої освіти «Бакалавр» спеціальності 051 (С1) «Економіка» є поглиблення та закріплення набутих теоретичних знань з основних професійно-орієнтованих дисциплін, опанування сучасних прийомів та методів прийняття управлінських рішень, систематичного оновлення та творчого застосування набутих знань у практичній діяльності при вирішенні завдань, які постають при реалізації ключових завдань економіки промисловості.

Загальні компетентності:

- ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК7. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК9. Здатність до адаптації та дій в новій ситуації.
- ЗК10. Здатність бути критичним і самокритичним.
- ЗК11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК12. Навички міжособистісної взаємодії.
- ЗК13. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
- ЗК15*. Здатність креативно підходити до вирішення комплексних завдань.
- ЗК17*. Здатність до пошуку та обрання найкращого (оптимального) результату.

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК2. Здатність здійснювати професійну діяльність у відповідності з чинними нормативними та правовими актами.

СК4. Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.

СК5. Розуміння особливостей сучасної світової та національної економіки, їх інституційної структури, обґрунтування напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

СК6. Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.

СК7. Здатність застосовувати комп'ютерні технології та програмне забезпечення з обробки даних для вирішення економічних завдань, аналізу інформації та підготовки аналітичних звітів.

СК8. Здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудових відносин.

СК9. Здатність прогнозувати на основі стандартних теоретичних та економетричних моделей соціально-економічні процеси.

СК10. Здатність використовувати сучасні джерела економічної, соціальної, управлінської, облікової інформації для складання службових документів та аналітичних звітів.

СК11. Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію.

СК12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

СК13. Здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, оцінку їх конкурентоспроможності.

СК14. Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

СК15*. Здатність самостійно розробляти економіко-математичні та прогностичні моделі для розв'язання економічних завдань.

Програмні результати навчання:

ПРН8. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.

ПРН10. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.

ПРН12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПРН13. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.

ПРН15. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.

ПРН16. Вміти використовувати дані, надавати аргументацію, критично оцінювати логіку та формувати висновки з наукових та аналітичних текстів з економіки.

ПРН22. Демонструвати гнучкість та адаптивність у нових ситуаціях, у роботі із новими об'єктами, та у невизначених умовах.

ПРН23. Показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне, креативне, самокритичне мислення.

3. Програма виробничої (за фахом) практики

Мета і задачі практики. Проведення виробничої практики має за мету ознайомлення здобувачів з організаційно-економічним механізмом функціонування підприємства та його окремих підрозділів, оволодіння здобувачами сучасними технологіями обробки економічної інформації, підготовки варіантів планових рішень та складання статистичної звітності підприємств різних організаційно-правових форм.

Основними завданнями проведення практики є:

- ознайомлення з основними етапами розвитку підприємства щодо формування напрямків виробничої діяльності і зміни організаційно-правових форм власності;
- ознайомлення з виробничою та з організаційною структурою управління підприємством, механізмом взаємодії підрозділів підприємства;
- оволодіння методиками складання планової документації та статистичної звітності підприємства;

Зміст практики

Під час проходження практики здобувач повинен виконати такі завдання:

Завдання 1. Ознайомитись з документацією підприємства та зібрати інформацію про місцезнаходження та призначення підприємства, історичні етапи становлення підприємства та зміни організаційно-правових форм його функціонування. Скласти схему виробничої структури підприємства та описати функціональне призначення кожного підрозділу. Скласти схему організаційної структури підприємства, та описати функції підрозділів або посадових осіб апарату управління.

Завдання 2. Ознайомитись з методикою розрахунку виробничої потужності підприємства та складання виробничої програми. Описати номенклатуру та асортимент продукції, яку випускає підприємство. Прийняти участь в складанні оперативної та статистичної звітності по продукції.

Завдання 3. Ознайомитись з документацією щодо обліку основних засобів та прийняти участь у складанні звітності з руху основних засобів.

Завдання 4. Ознайомитись з документацією щодо обліку наявності та руху робочої сили, планування заробітної плати. Ознайомитись з формами організації та оплати праці в підрозділах основного та допоміжного виробництва. Прийняти участь в розрахунках середньооблікової чисельності, норм часу та виробітку, проведенні фотографій робочого часу, в складанні статистичної звітності з праці і заробітної плати.

Завдання 5. Ознайомитись з документацією щодо нормування витрат сировини, матеріалів, енергетичних ресурсів, щодо обліку витрат на виробництво. Прийняти участь в підготовці інформації до складання кошторисів витрат на утримання та експлуатацію обладнання, загально виробничих, адміністративних та витрат на збут. Ознайомитись з методикою складання звіту про основні показники діяльності підприємства.

Завдання 6. Ознайомитись з потоковою лінією виробництва одного з видів

продукції, скласти перелік операцій виробничого процесу, по кожній з яких визначити норми витрат праці, оснащеність обладнанням. Розрахувати калькуляцію собівартості одиниці продукції.

4. Підведення підсумків практики

Підведення підсумків практики здійснюється після завершення практики. Кожним здобувачем представляється разом зі щоденником письмовий звіт з практики, оформлений відповідно до ДСТУ 3008-95 від 23.02.1995 р. «Документація. Звіти у сферах науки та техніки. Структура та правила оформлення». Усі матеріали звіту повинні бути зброшуровані у папку, яка оформлюється титульним листом.

Звіт має містити відомості про виконання здобувачем всіх розділів програми практики та індивідуального завдання, аналіз, висновки і пропозиції.

Письмовий звіт і всі зібрані матеріали подаються керівнику практики. Керівник практики у складі комісії не менше, ніж з двох викладачів кафедри економіки промисловості, приймає звіт на протязі перших трьох днів після терміну закінчення практики, встановленого графіком навчального процесу. Протягом 10 днів після закінчення практики та перевірки звіту (якщо потрібно, після його доопрацювання) здобувач має захистити практику.

Результати захисту звітів заносяться в екзаменаційну відомість та проставляються у залікових книжках.

Здобувачі, які своєчасно не подали та не захистили звіт з практики, не допускаються до підсумкової державної атестації. Здобувач, який отримав у комісії незадовільну оцінку з практики, відраховується з університету. В окремому випадку йому може бути надане право проходження практики повторно під час канікул. Здобувач, який повторно отримав у комісії негативну оцінку з практики, відраховується з університету.

Якщо програма практики не виконана здобувачем з поважної причини, йому може надаватись можливість пройти практику у вільний від навчання час.

Підсумки кожної практики обговорюються на засіданні кафедри економіки промисловості та на Раді факультету. Загальні підсумки практики підводяться на вчених радах університету двічі на рік.

5. Вимоги до оформлення звіту з практики

Звіт з практики складається з:

- титульної сторінки (додаток 1)
- змісту (додаток 2)
- перший розділ
- другий розділ
- додатків (за наявності)

Обсяг звіту (без додатків) для виробничої (за фахом) практики – до 35 сторінок.

Текст звіту друкується на аркушах А4, шрифт Times New Roman кегль 14,

інтервал 1,5.

У **першому** розділі «Техніко-економічна характеристика підприємства» наводяться:

- основні реєстраційні дані підприємства,
- його місцезнаходження,
- найменування продукції, що виробляється (або послуг, що надається),
- основні постачальники сировини та основних матеріалів,
- основні споживачі продукції (послуг)
- організаційна (виробнича) структура підприємства;
- схеми руху сировини, готової продукції (послуг) та грошей
- основні техніко-економічні показники (*додаток 3*).

Необхідно проаналізувати основні техніко-економічні показники та зробити висновки щодо ефективності діяльності підприємства за два роки.

У **другому** розділі «Управлінський аналіз» проводиться аналіз виробничо-господарської діяльності за основними показниками діяльності підприємства за 2 роки, за кожною таблицею робляться висновки.

За результатами управлінського аналізу необхідно надати загальні висновки щодо динаміки основних показників, їх вплив на ефективність діяльності підприємства та надати пропозиції щодо її підвищення.

В додатках додаються ксерокопії бухгалтерської та статистичної звітності підприємства.

6. Управлінський аналіз діяльності підприємства

Управлінський аналіз діяльності підприємства виконується за вимогами методичних вказівок для виконання курсової роботи з дисципліни «Методика економічного аналізу діяльності підприємства» для здобувачів вищої освіти ступеню «Бакалавр» спеціальності 051 «Економіка», галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» ОПП «Економіка підприємства» / С1 «Економіка», галузі знань С «Суспільні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини» ОПП «Економіка» денної та заочної форми навчання.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ННІ економіки, управління і бізнесу ім. Г.Е. Вейнштейна
Кафедра економіки промисловості

ЗВІТ

про проходження *виробничої (за фахом) практики*

на підприємстві

здобувачем групи ФЕБ (ЗЗЕ)- _____

спеціальності 051 (С1) «Економіка»

(прізвище, ім'я, по-батькові в родовому відмінку)

Керівник практики від підприємства _____(П.І.Б.)

Керівник практики від кафедри _____(П.І.Б.)

Оцінка після захисту практики _____

ОДЕСА ОНТУ 202____

ЗМІСТ

	Стор.
Розділ 1. Техніко-економічна характеристика підприємства	
Розділ 2. Управлінський аналіз діяльності підприємства	
2.1 Аналіз виробництва продукції.....	
2.2. Аналіз ефективності використання трудових ресурсів.....	
2.3. Аналіз ефективності використання основних засобів.....	
2.4. Аналіз ефективності використання матеріальних ресурсів.....	
2.5. Аналіз собівартості продукції.....	
Додатки.....	

Показники виробничо-господарської діяльності підприємства

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			абс.	%
1. Обсяг продукції в натуральному виразі*, нат. од				
2. Обсяг продукції в оптових цінах без ПДВ та акцизного збору**, тис. грн				
– у діючих оптових цінах				
– у порівнянних оптових цінах				
3. Середня оптова ціна за 1 нат.од продукції*, грн				
4. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн				
5. Собівартість реалізованої продукції, тис. грн				
6. Адміністративні витрати, тис. грн				
7. Витрати на збут, тис. грн				
8. Валовий прибуток, тис. грн				
9. Повна собівартість реалізованої продукції, тис. грн				
10. Витрати на 1 гривню реалізованої продукції, коп.				
11. Фінансовий результат до оподаткування, тис. грн				
12. Чистий прибуток, тис. грн				
13. Матеріальні витрати, тис. грн				
14. Матеріаловіддача, грн/грн				
15. Матеріаломісткість продукції, грн				
16. Середня кількість працівників підприємства, осіб				
17. Продуктивність праці одного працівника підприємства, грн/особу				
18. Фонд оплати праці штатних працівників підприємства, тис. грн				
19. Середня річна заробітна плата одного працівника підприємства, грн				
20. Середня річна вартість основних засобів за основним видом діяльності, тис. грн				
21. Фондовіддача, грн/грн				
22. Фондорентабельність, %				x
23. Середня річна вартість оборотних активів, тис. грн				
24. Коефіцієнт оборотності оборотних активів				
25. Рентабельність продукції, %				x
26. Рентабельність виробництва, %				x

*нат. од – одиниця виміру, за якою обліковується кількість виробленої продукції на підприємстві (тонни, л, дал, од. тощо)

** якщо не можливо розрахувати дані показники за рахунок того, що підприємство виробляє велику кількість продукції з різними одиницями виміру в натуральному виразі, то можливо використання тільки показника – чистий дохід від реалізації продукції (товарів, послуг), тис. грн

ЗМІСТ

	С.
1. Загальні положення	3
2. Мета практики	5
3. Програма виробничої (за фахом) практики	7
4. Підведення підсумків практики.....	8
5. Вимоги до оформлення звіту з практики.....	8
6. Аналіз виробничо-господарської діяльності підприємства.....	9
Додатки	10